

TARYBOS REKOMENDACIJA**2018 m. liepos 13 d.****dėl 2018 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2018 m. Portugalijos stabilumo programos**

(2018/C 320/21)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo ⁽¹⁾, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominės disbalansų prevencijos ir naikinimo ⁽²⁾, ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2017 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2018 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2018 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2017 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė išpėjimo mechanizmo ataskaitą, kurioje Portugalija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią datą Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2018 m. kovo 22 d. 2018 m. gegužės 14 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ⁽³⁾ (toliau – euro zonai skirta rekomendacija);
- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Portugalija turėtų užtikrinti, kad euro zonai skirta rekomendacija būtų visiškai ir laiku įgyvendinta, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose;
- (3) 2018 m. kovo 7 d. paskelbta 2018 m. Portugalijos ataskaita. Joje įvertinta Portugalijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2017 m. liepos 11 d. Tarybos priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas ⁽⁴⁾, veiksmai, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas, ir Portugalijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2018 m. kovo 7 d. Remdamasi savo analize, Komisija padarė išvadą, kad Portugalijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma daug susikaupusių grynųjų išorės įsipareigojimų, didelė privačiojo ir valstybės sektorių skola ir didelė neveiksmių paskolų dalis lemia pažeidžiamą mažo našumo augimo sąlygomis. Siekiant užtikrinti, kad būtų sumažinti grynųjų išorės įsipareigojimai, reikia išlaikyti apdairią einamosios sąskaitos poziciją

⁽¹⁾ O L L 209, 1997 8 2, p. 1.⁽²⁾ O L L 306, 2011 11 23, p. 25.⁽³⁾ O L C 179, 2018 5 25, p. 1.⁽⁴⁾ O L C 261, 2017 8 9, p. 1.

ir išaugusį konkurencingumą. Privačiojo sektoriaus skolos santykiai toliau mažėja, palyginti su aukštais ankstesniais lygiais, dėl vėl prasidėjusio nominalaus augimo ir šiek tiek neigiamų kredito srautų, taip pat prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP dėl nuolatinio skolos mažinimo poreikio turėtų pradėti mažėti. Intervencinės priemonės finansų sektoriuje padėjo sumažinti riziką stabilumui, tačiau bankai dar kenčia nuo mažo pelningumo ir didelio (nors ir mažėjančio) neveiksnių paskolų kiekio. Didesnis našumo augimas yra itin svarbus norint, kad ateityje padidėtų konkurencingumas, sumažėtų išiskolinimas ir paspartėtų potencialus augimas. Kelerius metus nedarbo lygis sparčiai mažėjo. Dar esama politikos spragų: visų pirma reikia įgyvendinti suplanuotas priemones, kad būtų sumažintas neveiksnių paskolų skaičius ir pagerinta verslo aplinka. Reikės stebėti kelių reformų planų, be kita ko, priemonių darbo rinkos segmentacijos problemai spręsti ir fiskalinių struktūrinių reformų siekiant didesnio viešųjų finansų tvarumo, priėmimą ir įgyvendinimą;

- (4) 2018 m. balandžio 27 d. Portugalija pateikė savo 2018 m. nacionalinę reformų programą ir savo 2018 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu; 2018 m. stabilumo programoje prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP patikimai mažės. 2018 m. Portugalijos nacionalinė reformų programa apima tiek trumpojo, tiek vidutinės trukmės laikotarpio išsipareigojimus ir į ją įtraukti 2018 m. šalies ataskaitoje nurodyti uždaviniai. Visų pirma paskelbta apie kvalifikacijų ir inovacijų srities priemones, kurios gali padidinti našumą ir Portugalijos eksporto vertę. Pristatyta neveiksnių paskolų mažinimo strategija, o įmonių kapitalizavimo skatinimo veiksmais padedama mažinti Portugalijos ekonomikos išiskolinimą ir tvarkyti bankų balansus. Apskritai, veiksmingas pateiktų programų įgyvendinimas padėtų naikinti disbalansą;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 ⁽¹⁾ 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse;
- (6) šiuo metu Portugalijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. 2018 m. stabilumo programoje Portugalija planuoja atitinkamai 2018 m. ir 2019 m. užtikrinti 0,7 % BVP ir 0,2 % BVP nominalų deficitą ir tolesnį pagerėjimą iki 1,4 % BVP pertekliaus iki 2021 m.. Nustatant tuos planuojamus dydžius neatsižvelgta į galimą bankų paramos priemonių poveikį deficitui nuo 2019 m. Vidutinės trukmės biudžeto tikslą, t. y. 0,25 % BVP struktūrinį perteklių, planuojama pasiekti ne vėliau kaip 2020 m. 2018 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis su BVP sieks 122,2 % 2018 m. ir 118,4 % 2019 m., o vėliau – 107,3 % 2021 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas 2018 m., bet palankus vėlesniais metais. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficitų tikslus nuo 2018 m., nėra pakankamai konkretizuotos;
- (7) Portugalijos 2018 m. stabilumo programoje nurodyta, kad 2017 m. įvykusių didelio masto miško gaisrų poveikis biudžetui yra didelis, ir pateikta šių papildomų biudžeto išlaidų apimties ir pobūdžio pakankamų įrodymų. Visų pirma 2018 m. stabilumo programoje nurodyta, kad į 2018 m. biudžetą įtrauktos maždaug 0,07 % BVP dydžio išskirtinės išlaidos, patirtos įgyvendinant prevencines priemones, kad šalies teritorija būtų apsaugota nuo miško gaisrų. 2018 m. stabilumo programoje nurodytos su ekstremaliųjų situacijų valdymu susijusios išlaidos (laikomos vienkartinėmis) ir su prevencija susijusios išlaidos. Kadangi šias išlaidas sunku atskirti ir jos tiesiogiai susijusios su 2017 m. įvykusiais dideliais miško gaisrais, taikant neįprasto įvykio sąlygą išlaidos miško gaisrų prevencijai galėtų būti traktuojamos kaip išskirtinės. Komisijos duomenimis, reikalavimus atitinkančios papildomos išlaidos prevencinėms priemonėms 2018 m. siekia 0,07 % BVP. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 3 dalies nuostatas šios papildomos išlaidos yra priimtinos, atsižvelgiant į tai, kad beprecedenčio masto miško gaisrai yra laikomi neįprastu įvykiu, jų poveikis Portugalijos viešiesiems finansams yra didelis, o leidžiant laikinai nukrypti nuo koregavimo plano siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo tvarumui nebūtų pakenkta. Galutinis vertinimas, į kurį bus įtrauktos reikalavimus atitinkančios sumos, bus atliktas 2019 m. pavasarį, remiantis Portugalijos valdžios institucijų pateiktais 2018 m. stebėtais duomenimis;

(1) 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

- (8) 2017 m. liepos 11 d. Taryba rekomendavo Portugalijai užtikrinti, kad 2018 m. grynąjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų ⁽¹⁾ nominalusis augimas neviršytų 0,1 %, o tai atitiktų bent 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Be to, buvo konstatuota, kad, vertinant 2018 m. biudžeto plano projektą, o vėliau – 2018 m. biudžeto rezultatus, reikės tinkamai atsižvelgti į tikslą siekti fiskalinės krypties, kuri padėtų stiprinti dabartinį atsigavimą ir užtikrinti viešųjų finansų tvarumą. Remiantis Komisijos atliktu Portugalijos ekonomikos atsigavimo tvirtumo vertinimu, atliktu rengiant Komisijos nuomonę dėl Portugalijos 2018 m. biudžeto plano projekto, ir kartu deramai atsižvelgus į jos tvarumo uždavinius, nereikia atsižvelgti į jokių papildomus elementus šiuo atžvilgiu. Remiantis Komisijos 2018 m. pavasario prognoze, esama rizikos labai nukrypti nuo to rekomenduojamo koregavimo 2018 m., taip pat 2017–2018 m. (vertinant kartu);
- (9) 2019 m., atsižvelgiant į 60 % viršijantį Portugalijos valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykį su BVP ir prognozuojamą 1,3 % BVP gamybos apimtį atotrūkį, grynąjų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalusis augimas turėtų neviršyti 0,7 % – tai atitinka struktūrinį 0,6 % BVP koregavimą pagal bendrai sutartą reikalavimų koregavimo matricą taikant Stabilumo ir augimo paktą. Jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2019 m. ir 2018–2019 m. laikotarpiu nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. Kartu prognozuojama, kad 2018 ir 2019 m. Portugalija laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2018 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Būtų apdairu bet kokias nenumatytas pajamas panaudoti tolesniam valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykio mažinimui;
- (10) užtikrinti valstybės skolos tvarumą galima tik vykdant tvarų fiskalinį konsolidavimą struktūriškai gerinant viešuosius finansus, o tai padėtų pasiekti geresnis pajamų surinkimas ir geresnė išlaidų kontrolė. Norint pagerinti išlaidų kontrolę, reikia veiksmingai užtikrinti išpareigojimų kontrolės įstatymo vykdymą, griežtai ir laiku įgyvendinti Biudžeto sistemos įstatymą, tęsti išlaidų peržiūrą ir racionalizavimo veiksmus. Biudžeto planavimas ir vykdymas tebekelia didelių sunkumų, ypač sveikatos priežiūros sektoriuje, kuriame pavėluoti mokėjimai (įsiskolinimai) tebėra labai dideli, o tai rodo ir tai, kad esama apskaitos kontrolės ir valdymo praktikos trūkumų. Siekiant tvaraus fiskalinio konsolidavimo reikia spręsti didelių ir toliau augančių su senėjimu susijusių išlaidų problemą. Numatoma, kad vidutinės trukmės laikotarpiu didesnė su senėjimu susijusi fiskalinė rizika daugiausia bus susijusi su pensijų finansavimo išlaidomis, o su sveikatos priežiūra susijusios išlaidos spaudimą padidins ilguoju laikotarpiu. Sumažinti šią riziką padėtų veiksmai, kuriais siekiama pagerinti pensijų sistemos tvarumą vidutinės trukmės laikotarpiu, ir visapusiška strategija, kaip mažinti su sveikatos priežiūra susijusias visuomenės senėjimo išlaidas;
- (11) analogiškai valstybės įmonių išlaidų kontroliavimas, skolos valdymas ir bendro finansinio tvarumo padidinimas galėtų labai padėti struktūriškai pagerinti viešuosius finansus. Nors bendros grynosios pajamos tebėra neigiamos, pastaraisiais metais iš esmės pagerėjo valstybės įmonių veiklos rezultatai, išskyrus sveikatos priežiūros sektorių, kur jie pablogėjo. 2017 m. pabaigoje bendra nekonsoliduota viešųjų bendrovių skola, įtraukta į valdžios sektoriaus skolą, taip pat tebebuvo didelė ir siekė 18,3 % BVP. Pradedamos įgyvendinti priemonės, kuriomis siekiama pagerinti valstybės įmonių stebėseną, tačiau jų poveikio dar neįvertinama. Šiuo metu vykdomas valstybės įmonių skolos valdymo ir rekapitalizavimo planas turėtų sumažinti įsiskolinimą ir palūkanų išlaidas, tačiau geras paskatas būtų galima sustiprinti užtikrinus nuspėjimą ir skaidrią ribotų pervedimų iš biudžeto sistemą;
- (12) gerėjant Portugalijos ekonominės veiklos rezultatams, toliau atsigauna ir darbo rinka. 2017 m. dėl atsigaunančios ekonomikos sukurta daugiau kaip 150 000 darbo vietų, o užimtumo lygis (20–64 m. asmenų) išaugo iki 73,4 % ir pasiekė iki krizės buvusį lygį. Nedarbo lygis smarkiai sumažėjo ir dabar nesiekia euro zonos vidurkio. Ilgalaikio nedarbo lygis taip pat sparčiai sumažėjo, nors išlieka palyginti didelis. Be vykdomos aktyvios darbo rinkos politikos, atleidimo nuo socialinių įmokų ir viešųjų užimtumo tarnybų modelio, pagrįsto individualios paramos teikimu darbo ieškantiems asmenims, Portugalija 2018 m. taip pat kuria pagal vieno langelio principą veikiančius užimtumo centrus. Tai galėtų atlikti itin svarbų vaidmenį užtikrinant platesnę aktyvumo skatinimo priemonių

⁽¹⁾ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atmetus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per ketverių metų laikotarpį. Įskaiciuojamos diskrecinės su pajamomis susijusios priemonės arba įstatymais nustatytas pajamų padidėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaiciuojamos.

apreptį. Taip pat toliau gerėjo skurdo ir nelygybės rodikliai. Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis artėja prie Sąjungos vidurkio, o 20 % vargingiausiai gyvenančių asmenų pajamų dalis nuo 2015 m. išaugo. Tačiau pajamų nelygybė tebėra didelė. Be to, socialiniai pervedimai (išskyrus pensijas) nėra labai veiksminga priemonė siekiant padėti žmonėms išbrišti iš skurdo, minimalių pajamų sistemos adekvatumas tebėra menkas (nepaisant to, kad pagerėjo), o mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams būstą įpirkti vis sunkiau;

- (13) nepaisant 2017 m. labai išaugusio nuolatinių darbo vietų skaičiaus, laikinų darbuotojų dalis išliko stabili ir siekė 22 %, o tai tebėra vienas didžiausių rodiklių visoje Sąjungoje. 2017 m. apie 82 % laikinų darbuotojų šioje padėtyje atsidūrė ne savo noru. Nors vis daugiau žmonių pereina iš laikino į nuolatinį darbą, darbą susiradusiems bedarbiams paprastai siūlomos terminuotosios darbo sutartys. Be to, ir taip buvęs didelis laikinų ir nuolatinių darbuotojų darbo užmokesčio skirtumas per krizę dar labiau išaugo. Priemonės, kuriomis skatinamas nuolatinių darbo vietų kūrimas (pvz., *Contrato-Emprego*), ir atleidimas nuo socialinių įmokų, kai įdarbinami pažeidžiamoms grupėms priklausantys asmenys, pasirodė esantys efektyvūs, tačiau jų aprėptis buvo ribota. Nuo įdarbinimo pagal neterminuotą darbo sutartį vis dar gali atgrasyti kai kurie darbuotojų apsaugos teisės aktų aspektai ir sudėtingos teismo procedūros. Tačiau šiuo metu nėra planuojama peržiūrėti teisinės atleidimo iš darbo sistemos. Vyriausybė dalyvauja trišalėse diskusijose su socialiniais partneriais ir planuoja priemones darbo rinkos segmentacijos problemai spręsti;
- (14) bendras suaugusiųjų įgūdžių lygis tebėra vienas žemiausių Sąjungoje, o tai mažina šalies inovacijų diegimo potencialą ir konkurencingumą. Tai apima ir skaitmeninius įgūdžius: 2017 m. tik 50 % 16–74 metų amžiaus piliečių turėjo pagrindinių ar geresnių skaitmeninių įgūdžių (palyginti su 57 % Sąjungos vidurkiu). Atsižvelgiant į tai pradamos įgyvendinti programos (visų pirma programa *Qualifica* ir nacionalinė skaitmeninių įgūdžių iniciatyva *Incode 2030*), tačiau jų veiksmingumas tobulinant darbuotojų pagrindinius įgūdžius (gebėjimą skačiuoti, raštingumo ir skaitmeninius įgūdžius) ir taip didinant našumą priklausys nuo siūlomo mokymo aprėpties ir kokybės, neapsiribojant įgūdžių pripažinimu. Nors, remiantis duomenimis, neseniai kelis kartus padidintas minimalus darbo užmokestis (nuo 2014 m. jis iš viso išaugo 18,3 %) neturėjo neigiamos įtakos žemos kvalifikacijos darbuotojų užimtumo lygiui, tačiau dėl labai išaugusio darbuotojų, kurių darbo užmokestis padidėjo, skaičiaus (iki 20,4 % trečiąjį 2017 m. ketvirtį) išaugo esamų ir naujų darbuotojų darbo užmokesčio nelygybė. Tai gali sumažinti įgūdžiais pagrįstą darbo užmokesčio skirtumą, visų pirma žemos ir vidutinės kvalifikacijos darbuotojų, o tai sumažintų paskatas žemos kvalifikacijos darbuotojams investuoti į švietimą ir mokymą. Minimalaus darbo užmokesčio raidą Vyriausybė atidžiai stebi kartu su socialiniais partneriais;
- (15) mokyklos nebaigimo rodiklis tebėra aukštesnis nei Sąjungos vidurkis, tačiau jis jau ilgą laiką mažėja, iš dalies dėl įgyvendinamų priemonių, kuriomis siekiama skatinti sėkmingai besimokančiuosius ir mažinti mokyklos nebaigiančių asmenų skaičių. Švietimo rezultatai toliau gerėja, tačiau esama su lygybe susijusių nerimą keliančių klausimų, nes prastesnių rezultatų pasiekusių moksleivių dalis socioekonominio statuso apatiniame ir viršutiniame kvartiliuose labai skiriasi. Aukštąjį išsilavinimą įgyjančių asmenų (30–34 m. amžiaus) sumažėjo nuo 34,6 % 2016 m. iki 33,9 % 2017 m., o tai gerokai mažiau nei 40 % nacionalinis tikslas, kurį norima pasiekti iki 2020 m. Nepaisant to, kad gamtos mokslų, inžinerijos, technologijų ir matematikos sričių absolventai turi daug galimybių įsidarbinti, šios sritys pritraukia nedaug studentų;
- (16) nepaisant teigiamų Portugalijos mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemos pokyčių per pastaruosius metus, visų pirma susijusių su žmogiškųjų išteklių ir mokslinės veiklos rezultatų kiekybe ir kokybe, didelių kliūčių išlieka puoselėjant glaudesnio akademinės bendruomenės ir verslo atstovų bendradarbiavimo kultūrą ir sudarant tam sąlygas. Esama žinių ir technologijų perdavimo, mokslinių tyrimų rezultatų komercinio pritaikymo kliūčių, be to, mokslo darbuotojų karjera yra tokia, kad jie nepakankamai skatinami vykdyti verslumo srities mokslinius tyrimus ir nagrinėti bendradarbiavimo su pramonės atstovais galimybes. Dar labiau padidinus informuotumą ir suteikus daugiau aiškumo apie intelektinę nuosavybę akademinės bendruomenės ir verslo atstovų santykių srityje, tai galėtų padėti sutrumpinti sutartinių tikslų pasiekimo laiką, atlikti mokslo žinių ekonominį monetizavimą ir išnaudoti jų ekonominį potencialą;
- (17) įgyvendinama visapusiška neveiksnaus turto spartesnio mažinimo strategija. Tai padėjo neveiksnių paskolų ir visų paskolų santykį sumažinti nuo 17,2 % 2016 m. pabaigoje iki 13,3 % ketvirtą 2017 m. ketvirtį. Ypač kelia nerimą įmonių neveiksnių paskolos, nes jos sudaro apie du trečdalius visų neveiksnių paskolų; įmonių neveiksnių paskolų ir visų paskolų santykis išlieka didelis ir siekia 25,2 %. Nuvertėjusio turto pertvarkymas yra itin svarbus norint padidinti kredito pasiūlą naujoms investicijoms, taip pat tvariam ekonomikos augimui. Tačiau nemokioms įmonėms taikomos procedūros ir silpnos antrinės nuvertėjusio turto rinkos tebekelia didelių sunkumų norint sumažinti neveiksnių paskolų santykį. Nors kapitalo didinimas ir dedamos pastangos mažinti sąnaudas, taip pat kai kurie pastarojo meto teigiami pokyčiai, susiję su neveiksniomis paskolomis, gerina finansų sektoriaus perspektyvas, pelningumas tebėra mažas, valstybės skolos rizika didelė, o kapitalo rezervai menki;

- (18) vienu didžiausių Portugalijos ekonomikai kylančių sunkumų išlieka galimybė gauti finansavimą. Portugalijos įmonėms sunku užsitikrinti stabilias galimybes gauti finansavimą, ypač nuosavo kapitalo; padėti dar labiau apsunkina spaudimas mažinti finansinį išsiskolinimą. Alternatyvūs finansavimo šaltiniai vis dar santykinai nesvarbūs. Pastaraisiais metais pradėtos naujos programos ir kredito linijos, dar labiau supaprastinta verslo aplinka, tačiau dar yra ką tobulinti. Be to, nors neveiksnių paskolų skaičius ir įmonių skola mažėjo, tačiau išlieka dideli, o investicinei aplinkai būtų naudinga, jei kapitalas būtų efektyviau paskirstomas našiau dirbančioms įmonėms;
- (19) nepaisant pažangos, padarytos vykdant kasdieniam piliečių gyvenimui ir įmonėms poveikį darančių bendrų administracinių procedūrų supaprastinimą, atskirų sektorių reglamentavimo ir administracinės kliūtys vis dar trukdo investuoti ir veiksmingai paskirstyti išteklius. Atsižvelgiant į tai, labai reikalingos tokios atskirų sektorių reformos kaip su procedūromis susijusių darbo srautų pertvarkymas, sutrumpinant sprendimų priėmimo terminus, nukrypstant nuo tylaus pritarimo principo taikymo tik labai retais atvejais ir pakeičiant leidimų išdavimo tvarką, pagal kurią reikalaujama pateikti daugybę dokumentų ir deklaracijų. Statybos sektoriuje administraciniai mokesčiai turėtų tapti proporcingi faktinėms sąnaudoms. Nors konkurencija vykdant viešuosius pirkimus išlieka ribota, peržiūrėtu Viešųjų pirkimų kodeksu siekiama didinti skaidrumą, konkurenciją ir geriau valdyti viešojo pirkimo sutartis. Naujųjų taisyklių vykdymą reikėtų stebėti, įskaitant tai, koks bus griežtesnių taisyklių poveikis tiesioginiam viešųjų pirkimų sutarčių skyrimui. Nors Portugalijos teisingumo sistemos efektyvumas toliau didinamas, administracinių teismų procedūrų trukmė išlieka problema. Be to, įmonės vis dar mano, kad korupcija ir skaidrumo trūkumas tebekelia susirūpinimą. Nors toliau daroma pažanga patraukiant baudžiamojon atsakomybėn už korupciją, pastangos puoselėti sąžiningumo kultūrą viešosiose institucijose iki šiol nedavė pakankamų rezultatų;
- (20) nuo to laiko, kai buvo vykdoma finansinės pagalbos programa, reglamentavimo reformų buvo nedaug ir dėl to buvo sustabdytos ar kai kuriais atvejais net panaikintos toje programoje sutartos reformos. Įmonių grupėms draudžiama teikti tam tikras profesines paslaugas. Tam tikras profesines paslaugas, visų pirma teisines, reglamentuojantys įgyvendinamieji teisės aktai svarbiais aspektais, pavyzdžiui, teisinės formos, akcijų turėjimo, valdymo, reklamos ir daugiadalykės veiklos, yra mažesnio užmojo negu pagrindų įstatymas. Statybos paslaugų teikėjų leidimų išdavimo ir registracijos reformą šiek tiek papildė įrengimo paslaugų ir pastatų kontrolės sušvelninimas;
- (21) 2018 m. Europos semestro įgyvendinimo kontekste Komisija atliko išsamią Portugalijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2018 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2018 m. stabilumo programą, 2018 m. nacionalinę reformų programą ir veiksmus, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socioekonominėi Portugalijos politikai, bet ir tai, kokių mastu jie atitinka Sąjungos taisykles ir gaires, nes Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą;
- (22) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2018 m. stabilumo programą, o jos nuomonė ⁽¹⁾ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje,
- (23) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2018 m. nacionalinę reformų programą ir 2018 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–3 rekomendacijose,

REKOMENDUOJA Portugalijai 2018–2019 m. imtis šių veiksmų:

1. užtikrinti, kad 2019 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalusis augimas neviršytų 0,7 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų sparčiau mažinamas valdžios sektoriaus bendrosios skolos santykis. Griežtinti išlaidų kontrolę, didinti išlaidų efektyvumą ir užtikrinti tinkamą biudžeto sudarymą, visų pirma sveikatos priežiūros sektoriuje, daugiausia dėmesio skiriant išsiskolinimų mažinimui ligoninėse. Didinti valstybės įmonių finansinį tvarumą, visų pirma didinant jų bendras grynąsias pajamas ir mažinant skolą.
2. Skatinti (be kita ko, pasikonsultavus su socialiniais partneriais peržiūrint teisinę sistemą) aplinką, palankią įdarbinimui pagal neterminuotas sutartis. Gerinti suaugusiųjų įgūdžių, įskaitant skaitmeninį raštingumą, lygi stiprinant ir plečiant mokymo komponentą suaugusiesiems skirtose kvalifikacijos įgijimo programose. Didinti aukštojo mokslo siekiančių asmenų skaičių, ypač gamtos mokslų bei technologijų srityse.

⁽¹⁾ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

3. Didinti nemokumo ir susigrąžinimo procedūrų efektyvumą ir mažinti kliūtis antrinei neveiksnių paskolų rinkai. Suteikti geresnes galimybes įmonėms gauti finansavimą. Mažinti administracinę naštą trumpinant procedūrų terminus, dažniau taikant tylaus pritarimo principą ir mažinant dokumentų pateikimo reikalavimus. Šalinti įsisenėjusius reglamentavimo apribojimus užtikrinant tinkamą Griežtai reglamentuojamų profesijų pagrindų įstatymo įgyvendinimą. Didinti administracinių teismų veiksmingumą, be kita ko, trumpinant procedūrų trukmę.

Priimta Briuselyje 2018 m. liepos 13 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

H. LÖGER
